

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ
HIVATAL ÉS NYOMDA

Ciuj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop. (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Romániában
Egész évre — 620
Félévre — 320
Negyedévre — 170
Egy hónapra — 60
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 3 lej
Bukarestben — 350
Csehszlovákiában
Egy hónapra — 25 ck
Egy szám — 150 ck

Ciuj-Kolozsvár * VI. évfolyam * 241. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5684. Tebeth 6 * 1923 december 14 Péntek

Ramsay Macdonald

A brit birodalmi választások megbuktatták Angliában azt az irányzatot, amelyet Baldwin és pártja képviselt. Nemcsak a napi politika kérdésében vesztette el az angol nép a konzervatívok iránti bizalmát, nem csupán a legközelebbi és a birodalmat legtürelmetlenebbül égető problémák sorsára döntött az angol választó szava, mely és gyökeres változást kíván az angol nép az ország határain belül, de kívül is minden kérdésben, amely belekapcsolódik az angol nép életébe. A munkanélküliség elviselhetetlen nyüge az államnak, a munkanélküliek százezrei nélkülöznek és a termelő tömegek százezrei munkájuk egy részének értékével fizetik meg ezt az állapotot. A munkanélküliség azonban csak látszólagosan belső ügye az országnak, mert hiszen minden ok külről jön, abból a ziláltságból, abból a rendszertelenségből, amely egész Európát végigduzza. Az angol nép, amikor a pártok számarányának ilyen eltolását megrendezte, végérvényesen szakítani akart az elűzött kormány politikai irányával és olyan politikai irányítókezelést követel maga fölé, amely az ő érdekében és ezzel együtt, — mert elválaszthatatlan egymástól, — az egész szenvedő Európa érdekében intézi a kontinens egyik leghatalmasabb birodalmának sorsát. A konzervatív politika tehát eltörpült és összezsugorodott és eltérbe nyomult a liberálisok és a munkáspárt megerősödése.

Ki kormányozza már most a hatalmas angol birodalmat Lloyd George tévedésekben, késői megbánásokban és feleszmélődésekben eltelt kormányzása és Baldwin gyöngye és tétovázó uralma után? Visszatérhet-e Lloyd George számban még mindig kicsiny pártjával és háborús kormányzása aláfestésével, melyet a békére vágyódó nép nem tud elfelejteni? Vagy jöhet-e koalíció olyan szélsőségek mellett, olyan tátozó úrral, mint amilyen Baldwinék és Lloyd Georgeék között van? Vagy jöjjön a hatalmasan megerősödött angol munkáspárt, amelynek élén Ramsay Macdonald áll az ő tiszta és nemes alakjával? Az angol nép hangulata, amely a háború utáni öt év békétlen békéjében nem tudott megnyugodni, most a munkáspárttól, amely sikertelen kormányzással még nem kompromittálta magát, vár utat, mely a békés békéhez vezet. Még Baldwin kormányoz az új parlament összeültéig, de akkor minden bizonyosan Ramsay Macdonald fog következni. Vagy ha megtörténne, hogy a polgári pártok, — mert hiszen a politikában semmi sem lehetetlen — időközben, bármennyire is az ellentétek végtelenje választja el őket, koalícióban egyeznének meg, Ramsay Macdonald egyelőre lemarad, de csak egyelőre, mert az angol demokrata munkásság előretartását politikai súlyának megerősödésében feltartóztatni nem lehet.

Ramsay Macdonald nem szívesen vállalná a kormányzást már most, mert jól tudja, hogy a problémák olyan komplexumával kell megbirkóznia, melyek erejét felülmulhatják és a sikertelenség, népszerűtlenség és bukás. De nemcsak ezért vonakodik és habozik a kormányt átvenni. Ramsay Macdonald azt is tudja, hogy a közvéleménynek erős, de még mindig nem teljes tömege áll mögötte és a németországi példából is láthatta, hogy a kormányzás nem alkalmas a párt erejének a növelésére, holott az angol munkáspárt most van fejlődésének feltörő útján, amelyet a kormányzás sikerének esélyei könnyen visszalökhetnek. Ezért gondolkodik még Ramsay Macdonald, de nem fog gondolkodni akkor, ha látni fogja, hogy a brit politikának nincsen más kiútja. Akkor vállalni fogja a vesztélyt is és megpróbálja maga mögött a Labour Party erejével és a Trade Union népszerűségével Angliát és Anglia erejével Európát a reakció sötétségéből a tisztalevegőjű demokrácia nap-sugarába vezetni. Ramsay Macdonald szocialista. A Labour Party élén áll, amely eredetileg a szocializmus legmérésékeltőbb irányait követte. Az utolsó időkben balra tolódott a párt, de Ramsay Macdonald, ha uralomra jut, nem fogja tullepni azokat a határokat, amelyeket a polgári demokrácia is elismer. Uralomrajutásával a világ demokráciája kamráiból fog feltámadni.

A kormány Vajdát teszi felelőssé Bánát megcsonkításáért

Lupu hetente két napot kér a visszaélések parlamenti tárgyalására. A szenátus megszavazta a lausannei békeszerződés ratifikálását

Bukarest, december 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén Psepelinsci köszönetét fejezte ki a pénzügyminiszternek, hogy az új költségvetésben ötszázötvenmillió lejt előirányzott a tisztviselői kar számára. Kéri azonban, hogy a nyugdíjasokról se feledkezzen meg, akiknek helyzete elviselhetetlen. Tomulescu közli, hogy a német kormány üldözi a Németországban lakó román alattvalókat és represzáliákat követel. Lupu kéri az elnököt, hogy hetenként két napot tűzzene ki az interpellációk számára, mert ebben az évben a visszaélések nagyon megsaporodtak.

A kamara ny határoz, hogy továbbra is a csütörtöki nap lesz a interpellációk napja. Chirulescu törvényjavaslatot terjeszt be a segélybélyeg-illetékek felemeléséről. A kamara kisebb vita után megszavazta a rokkant tisztek illetményeinek rendezéséről szóló törvényjavaslatot, majd néhány kisebb hiteljavaslatot intéz el.

A szenátus mai ülésén megszavazta a lausannei békeszerződés ratifikálásáról szóló javaslatot, a

nemzetközi hajóáratok ellenőrzéséről, valamint a nemzetközi repülőegyezményt.

Procopiu előadó felolvassa a román-jugoszláv határ kiigazítására, illetve Zsombolya és Módos kölcsönös átengedésére vonatkozó törvény javaslatot.

Gropsan nemzetipárti tiltakozó nyilatkozatot olvas fel. Kijelenti, hogy Jugoszlávia Take Jonescunak sokkal kedvezőbb határkiigazítást ajánlott volt fel, ezt azonban Bratianu annak idején elutasította. Erre a nemzetipárti szenátorok elhagyják a gyűléstermet. Duca külügyminiszter szólal fel és kijelenti, hogy Vajda a bűnös, aki a békekonferencián a nemzeti méltóságot semibevevő politikát folytatott és olyan szerződést írt alá, amely a jelen javaslatban kívánt rendezést elkerülhetlenné tette. Az erdélyiek, akik kijelentették, hogy közülük egy sem fog olyan békeszerződést aláírni, amely a Bánátot megcsonkítja, határolmrajutásuk után azonnal aláírták az erről szóló szerződést. Ezután a szenátus ötvenkét szavazattal kettő ellenében megszavazta a javaslatot.

Végetért az ortodoxia országos kongresszusa

Megválasztották az ötvenes bizottságot. Vihar a rabbitagok választásánál. A nagyváradi „Nathan der Weise”. A kongresszus záróakkordjai

(Nagyvárad, dec. 13. Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) Szerdán este zajlott le az izgalomban bővelkedő ortodox kongresszus utolsó felvonása. Ma már nyilvánvaló, hogy a lefolyt harcok nem annyira elvi, mint személyi természetűek voltak, noha a szentélyeken keresztül bizonyos mértékig programatikussá kérdések is eldőlték. Mindenesetre megnyugtató tény, hogy az utolsó pillanatban mégis sikerült bizonyos megegyezést létrehozni, olyannyira, hogy az ortodox szervezet legfontosabb fórumának, az ötvenes bizottság tagjainak választása egyhangulag történt. Remény van arra, hogy a kongresszus tapasztalatai után meg fognak szünni azok a hajszák és villongások, amelyek az erdélyi ortodox hitközségek belső életét az utolsó három éven annyira megrendítették.

A kongresszus méltatására még vissza tegünk térni, de már most sem hallgathatjuk el azt a sajnálatos jelenséget, hogy a kongresszus egész tartama alatt egyetlen szó sem hangzott el az erdélyi zsidóság, sőt az ortodoxia aktuális és égető problémáiról. Sem az iskolakérdés, sem a zsidó kisegysztenciák sorsa, sem az egyre nyiltabban fellépő antiszemizmus nem került szónyegre ezen a tanácskozáson, amelyen — a papir szerint legalább — Erdély zsidóságának több mint hetvenöt százaléka képviselve volt. Lehet, hogy vallási szempontból üdvös munkát végzett a kongresszus, sőt ezt igaz szívből kívánjuk is, ezzel szemben az is nyilvánvaló lett, hogy Erdély zsidóságának teremténie kell végre egy fórumot, ahol egységesen kelhessen védelmére vitássá tett jogainak és egzisztenciájának. Bebizonyosodott, hogy ez az ortodox szervezet nem is vindikálja magának a hatáskört, hogy a vallásiakon kívül más ügyekben is képviselje a zsidóságot. Ha ebből a tényből Erdély zsidósága levonja az önként adódó konzekvenciát, úgy a kongresszus munkája valóban eredményesnek tekinthető.

Megválasztják az ötvenes bizottságot

A kongresszus záró akkordjairól a következőkben számolunk be:

Este hat órakor Ullmann főrabbi ismét megnyitja az ülést és bejelenti, hogy a tárgysorozaton most már mindössze az ötvenes bizottság tagjainak megválasztása szerepel. Minthogy a világi tagokra megválasztása szerepel. Minthogy a világi tagokra nézve megegyezés jött létre a pártok között, kéri, hogy az előterjesztendő listát egyhangulag fogadják el.

Tischler Mór felolvassa a jelölő bizottság javaslatát, amely az ötvenes bizottság harminc világi helyére a következőket hozza javaslatba:

Nussbaum Samuel, Mittelman Jakab, Mezei József, Ullmann Mór, Freund Lajos (Nagyvárad),

Tischler Mór, Schwartz Jakab, Grünfeld Ansel, Sebestyén Dávid, Hirsch Adolf (Kolozsvár), Auspitz Abraham, Rosenzweig Jakab, Ordentlich Ferenc (Dés), Danzinger Lajos (Ermihályfalva), Guttmann Béla (Nagyvárad), Jeremiás Móric (Halmi), Lefkovits Eizik (Margitta), Frankl Mihály, Schwartz Salamon, Freund Chaim (Szatmár), Paneth Gelmus (Marosludas), Rosenberg S. L. (Bethlen), Elefant Zise (Felsővisó), Csengeri M. (Szilágyosomlyó), Polacsek Miksa (Gurahonc), Citrom Benjamin (Medgyes), Rosmann (Nagyiklód), Kahán Mechl (Máramarossziget), Blan Akiba (Kraszna) és Mandel Mór (Marosvásárhely).

A jelölőbizottság által javasoltakat a kongresszus egyhangulag az ötvenes bizottság tagjaival választja.

Konfliktus a visói és szigeti között

A bizottság rabbitagjainak megválasztása már nem ment ilyen simán. Konfliktus keletkezett ugyanis a máramarosszigeti és felsővisói rabbik között. Ez a két rebbedinasztia (a visói pap a vizsnici rebbanak fia) évek óta éles harcban áll egymással és most a szigeti követelte, hogy a visóit ne válasszák meg az ötvenes bizottságba. A személyes konfliktus elintézésére a kongresszust felőrra fel kellett tüggeszteni. A vitaközö felek végre megegyeztek, mindkét rebbé rajtamarad a listán. Ullmann főrabbi felolvassa a jelöltek névsorát.

Reich Mózes medgyesi főrabbi a névsor tel-olvasásánál kifogásokat emel és követeli a névszerinti szavazás elrendelését. A chaszid-papok részéről heves közbeszólások hangzanak el, különösen a nagyváradói rabbi kezd éles szóvitát. A medgyesi zsidó pap a fenyegető helyzet láttára elveszti addigi higgadságát és magából kikelve kiáltja:

— Terror az, ami itt történik. Nem türjük tovább a terrort.

Óriási megdöbbenés az egész teremben, az arcokon látszik, hogy felszabadulólag hatott a szó, amelyet bár kezdettől fogva a legtöbben éreztek, de nem merték kimondani. Nagy zaj keletkezik és Reich főrabbit kartársai kapacitálják, vonja vissza követelését a névszerinti szavazásra vonatkozólag. A kormány kiküldöttje is erre kéri a főrabbit. Reich Mózes a kapacitálásnak engedve feláll és kijelenti, hogy Jonescu Péter miniszteri tanácsos személyére való tekintettel, aki annyi türelemmel és önfeláldozással vett részt ezen a kongresszuson, eláll indítványától. Egyben meleg szavakban méltatja Jonescu érdemeit az ortodoxia fentartása és a kongresszus eredményes megtarthatása tekintetében.

A papi tagok

Reich főrabbit a delegátusok nagy ünneplésben részesítik, majd Tischler Mór javasolja, hogy az érdemes főpapot első pótdelegátussá válasszák, aki mint ilyen az ötvenes bizottság összes üléseire hivatalos lesz. Tischler indítványát egyhangulag elfogadják, majd ugyancsak egyhangulag megválasztják az ötvenes bizottság tagjaiul a következő hitközségek rabbijait: Nagyvárad, Beszterce, Dés, Máramarossziget, Felsővisó, Magyarlapos, Nagykároly, Szatmár, Szilágysomlyó, Marosvásárhely, Naszód, Torda, Marosújvár, Szászrégen, Kraszna, Margita, Szamosújvár, Segesvár, Hidalmás és Halmi. Póttagok: Medgyes, Tasnád, Szilágycseh, Avasfelsőfalu és Kápolnokmonostor.

A választás után Ullmann elnök emelkedik szólásra, megköszöni az iránta megnyilvánuló bizalmat és ígéretet tesz, hogy működésében a béke fentartására fog törekedni. Köszönetet mond a nagyváradi hitközség érdemes vezetőségének, Fuchs főrabbinak és Mittelmann Jakab elnöknek, akik igaz lelkesedéssel és zsidó áldozatkészséggel tették lehetővé a kongresszus magatartását. Köszönetet mond Tischler Mórnak is, aki a kongresszus lefolyása alatt sok kritikus helyzetben volt segítségére a vezetőségnek. Végül hálással emlékezik meg a kormány kiküldöttjének tapintatos és jóindulatú magatartásáról.

Jonescu Péter bucsuja

Ezután Jonescu Péter miniszteri tanácsos beszél. Kötelességének tartja, hogy a miniszter és a maga nevében megköszönje a delegátusoknak azt a bölcs mérsékletet, amelyet a kongresszus sima lefolyása érdekében tanúsítottak. Már a megnyitáskor az volt az impressziója, hogy megvan a hajlandóság a megegyezésre és amikor kitört a vihar, akkor sem adta fel a reményt, hogy végül mégis megértik egymást. A béke létrejött, mert Önök belátták, hogy vallásuk érdekei forognak kockán. Megelégedéssel megyek vissza Bukarestbe, mert tudom, hogy itt eredményes munkát végeztek.

Jonescu ezután megköszöni a bizalmat, amely irányában megnyilvánult és visszapillantást vet pályájára, amely nagyrészt zsidó vallásügyek intézésével telt el. Már tizennégy évvel ezelőtt zsidó ügyi referense volt a budapesti kultuszminisztériumnak. Nyugodt tudattal állíthatja, hogy a zsidók mindig nagy szeretettel vették körül. Amikor a sors úgy hozta, hogy az új életre támadt Nagyrománia szolgálatába állíthatja erejét, itt is a zsidó ügyek vezetését bízták rá. Nagy tapasztalatokkal jött már ide is. Működésének legfőbb szempontja az igazságosság és törvényesség. Ezt a jövőre is ígérheti. Akármilyen ügy fog majd eléje kerülni, csak a törvény és igazságosság lesz irányadó előtte.

Egy zsidósors

(62)

Regény. Dán nyelven írta Méir Aárón Goldschmidt.

— A szabadságot nem lehet részekre osztani. A legcsekélyebb dolog is, ha hiányzik belőle, szolgásgá válogatja.

— Egyáltalán nem tudom, miben volna a zsidók hátrászoritva, — kiáltott König. — Vagy talán te rosszabb osztályzatot kapsz a vizsgákon, azért mert zsidó vagy?

— Azt mondd, semmiben! Hát a velünk szemben táplált előítéletekről nem is akarok beszélni. Ambár, hogy talán ez a legfontosabb és nagyobb hatalma van, mint a törvényeknek és rendeleteknek. De lehet-e egy zsidó állami tisztviselő? Lehet-e, ha mindjárt csak éjjeli bakter is? Lehet-e tiszt a hadseregben? Ha a polgárőrségben rá kerül a sor, hogy századosá lépjön elő, meg kell válnia tisztviselőtől! Azt mondtam, hogy az előítéletekről nem kívánok beszélni. De néhány jellemzetes vonást mégis csak föl kell említenem. Egész céhek vannak, például vaskereskedők céhje, amelyből a zsidók ki vannak zárva, amelyek zsidó gyereket nem vesznek föl tanulóknak. A vadászok testületében zsidóknak nincs maradása a kintálások miatt. Ha valami drámai firkász már nem tudja, hogy miről írjon, bele dug egy zsidót a szindarabjába és a paprikajancsi szerepét játsszatja vele. A zsidó karakterisztikumot, magától értetődik, schase tudják eltalálni, még csak a dialektus se igazi, — de a csöcselék nevet és a csöcselék, — az adja az ilyen estéken a publikum legnagyobb részét!

— Tulságosan szigorú vagy Bendixen, — szólt közbe Fangel. — Én magam is nagyszerűen mulattam már egyszer a színházban egy zsidón és — az ördög vigyen el engem, — én

Kéri a megjelenteket, ök se térjenek le erről az utról, mert az sokat árthat a zsidó népeknek.

A váradi „Nathan der Weise“

Ezután köszönetet mond a kongresszus vezetőségének, de legfőképpen Fuchs Benjamin nagyváradi főrabbinak, aki bölcs szavaival a legkritikusabb percben az igazság útjára terelte ezt a tanácskozást. Majd Fuchs főrabbi felé fordulva így szól:

— A kormánytól ezután nem Fuchs Benjamin lesz az Ön neve, hanem Nathan der Weise, mert Ön mai eselakedete után megérdemli ezt a nevet.

Koholt újságcikkek alapján államellenes izgatással vádolták Kecskeméti főrabbit

Egyik debreceni hírlap álhíre adott alapot a vádra. Jonescu miniszteri tanácsos lefolytatta a vizsgálatot

(Nagyvárad, december 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány héttel ezelőtt a kormány félhivatalos lapja arról a feltűnést keltő értesülésről adott hírt, hogy a nagyváradi neológ hitközség főrabbiját dr. Kecskeméti Lipótot a kormány államellenes magatartása miatt vád alá helyezte és a vizsgálat lefolytatásával Jonescu Péter miniszteri tanácsost bízta meg.

A „Viitorul“ híre óriási feltűnést keltett a nagyváradi zsidóság körében és eleinte senki sem tudta, hogy a kormány mire alapítja a főrabbi ellen emelt vádját. Időközben azután kiderült, hogy Kecskeméti főrabbi elleni vádat egy sajtóhíre alapították, amely különös véletlen következtében négy ország sajtóját kalandozta be. Néhány hónappal ezelőtt ugyanis egyik debreceni lap vezetőhelyen „szenzációs nagyváradi tudósítást“ közölt arról, hogy Kecskeméti főrabbi egyik ünnepnapon államellenes izgató beszédet tartott a templomban, mire a nagyváradi szigoranca a templomban letartóztatta a főrabbit és szuronyos csendőrökkel kísértette végig a város főutcáin. A debreceni lap szerint a főrabbit szorult helyzetéből Catana rendőrprefektus mentette ki, aki elparancsolta a szuronyos öröket és a főrabbit zárt kocsihoz kísérte kihallgatásra.

A debreceni lap cikkét, amely színes szavakkal eszterelte Kecskeméti főrabbi mártírságát, de amelyből természetesen egyetlen szó sem volt igaz, a budapesti „Világ“ című napilap is átvette. A „Világ“-ból rövidesen a bécsi sajtóba került a cikk, a bécsi lapokból a párisi sajtó vette át, míg végre a svájci francia újságok és egy svájci zsidó lap hasábos tudósításban számoltak be Kecskeméti főrabbi állítólagos letartóztatásáról. A svájci lapok tudósításai nem kerültek el a kormány figyelmét, amely Jonescu miniszteri tanácsost bízta meg azzal, hogy ez ügyben a vizsgálatot levezesse.

igazán nem vetem meg a zsidókat.

— Már az is elég baj, — jegyezte meg Jákob hidegen, — ha valaki szükségesnek tartja kijelenteni, hogy nem veti meg a zsidókat.

— De hát tulajdonképpen mit akarsz te Bendixen? — kiáltott Fangel. — Azt kívánod, hogy mindannyian éljünk kiabáljunk a zsidóknak? ... hát jól van: éljenek a zsidók!

— Eljének a zsidók! — ordított az egész társaság.

— Én azt kívánom, — szólott hevesen Jákob, anélkül hogy ügyet vetett volna az éljenzésre, — én azt kívánom, hogy mondjátok meg nekem, miért nem vagyok én, aki itten állok, éppen olyan jó, éppen olyan jogosult minden szabadságra, minden bizalomra, minden hivatalra, mint ti! Én azt kívánom, — tette még hozzá olyan hangon, mely a keserűség és humor között csengett, — én azt kívánom, hogy mondjátok meg nekem, miért nem lehetek én is éppen olyan jól éjjeli bakter, mint bárki közületek?

— Hát csak azért is éjjeli bakter leszel! Bendixen éjjeli bakter legyen! Eljén Bendixen az éjjeli bakter! — kiabálták a többiek ujjongva.

Jákobot kimerítette a maga-nekilobbanása. Valami szegyenkezés felét érzett, hogy így elragadtatta magát és hogy benső érzéseivel így átengedte énjét. Közben Gröndal fölállott, kiment a konyhába, hogy egy ital bowlé-t forraljon a „saját recipéje“ szerint és már hozta is diadalmenetben a leányt a lánggal égő bowlé-al.

A lángoló folyadékot üdvriadóval fogadták: dörömböltek az asztalon, de úgy, hogy a poharak csengve verődtek össze, és hangos hurrákiáltások között töltötték a folyékony tüzből az első poharat.

Részegek, vagy félig részegek között józannak lenni majdnem éppen olyan rossz, mint

Végül türelemre és megértésre intette a delegátusokat és ígéretet tett, hogy minden igazságos ügyben támaszra találjanak benne.

A kormány kiküldöttének szavait ezúnni nem akaró taps követte, amely után Fuchs Benjamin néhány rövid szóban megköszönte Jonescu figyelmességét és az érdemet, amelyet neki tulajdonítottak, a rabbiakra és a delegátusokra hártja, akik az ügy iránti szeretettől áthatva lehetővé tették a kongresszus sikeres betejezését.

A kongresszus ezután Ullmann főrabbi rövid zárószavaival végetért.

Jonescu miniszteri tanácsos, aki néhány nap óta az ortodox zsidó kongresszus alkalmából Nagyváradon tartózkodik, ma a hitközségi irodában felkereste Kecskeméti főrabbit, hogy kihallgassa az ügyre vonatkozólag. A miniszteri tanácsos felmutatta a főrabbinak a svájci lapok cikkeit, mire Kecskeméti kijelentette, hogy úgy az államellenes beszédéről, valamint a letartóztatásáról kolportált hírek légből kapottak. Ő a cikkek megjelenése idején rektifikáló nyilatkozatot küldött be egyik kolozsvári napilapnak, valamint a „Világ“ című budapesti lapnak. Jonescu miniszteri tanácsos ezután közölte a főrabbival, hogy a „Viitorul“ nagyváradi lapok nyomán arról is hírt adott, hogy a főrabbi egyik ünnepnapon a templomban államellenes beszédet tartott. Kecskeméti főrabbi kijelentette, nem tudja, hogy beszédéről milyen tudósítások jelentek meg a sajtóban, de különben sem lehet őt sajtóközleményekért felelőssé tenni. Kijelentette továbbá azt is, hogy sohasem tanúsított államellenes magatartást és egyetlenegy alkalommal sem mondott izgató beszédet. Ha a kormánybirtos úgy kívánja, szavaik igazolására hajlandó összes templomi beszédeit bemutatni.

Jonescu miniszteri tanácsos a délelőtti folyamán be is fejezte a vizsgálatot, annak eredményéről azonban nem tájékoztatta a nyilvánosságot. Ma délután a miniszteri tanácsos Bukarestbe utazott, ahol a kormánynak jelentést fog tenni az ortodox kongresszus lefolyásáról és a főrabbi elleni vizsgálat eredményeiről.

Visszahívták a bukaresti japán követet

Bukarest, december 13. Gensiro Nishi japán követet visszahívták. A követ kedden bucsukihallgatáson jelent meg a királynál. Nishi pénteken utazik Japánban.

mámorosnak lenni józanok között. Az ember lelke ilyenkor kívül marad egy olyan közös öröm köréből, amelynek csapongását meg se tudja érteni, mert a hideg értelem valamiféle okot követel az ujjongásra. Holott pedig ilyenkor semmi más alapja nincs ennek a ujjongásnak mint hogy éppen — ujjonganak. És a józan értelem az emberi méltóság nevében mind jobban és jobban bosszankodik, az ember haszon-talanul elveszti minden örömét, azért, mert minden józanságával se tudja a mások mámorát kisebbiteni.

Jákobot is megfogta ez a kellemetlen érzés és már arra gondolt, hogy bucsuzás nélkül faképnél hagyja a társaságot, de hirtelen pohárhoz kapott, fenékiig üritette, aztán még egy pohárral, aztán még egy pohárral az édes, ravasz italból — és néhány pillanat múlva már érezte, hogy utólrta a többieket.

* * *

A kocsis nagy-vigyázatosan hajtott visszafelé, mikor a társa az estére szerencsésen és ép tagokkal nagynehezen fölzedelőzködött a kocsi. A szelid rázás, a kellemes hűvös esti levegő segítségével csakhamar csöndes álomba ringatta valamennyit. Amikor a kocsis befordult a városkapun, a legközelebb ülőt megbökte, kérdezvén, hogy már most hová hajtson. Az oldalabökösek szerencsételtette Gröndal, aki a szülészeti klinikán lakott azt felelte:

— A szülészeti intézetbe!

— A részeg disznó azt hiszi magáról, hogy teherbe esett, — dörmögte a kocsis, egy másikat kezdett döngönyözni és ismételte a kérdést.

— A kórházba! — sóhajtott a kérdező.

(Folyt. köv.)

Grossmann Jenő Nagyvárad, Baross-u. 10 Szállít
Sürgőny cím: Grossmasin / Telefon 2-86

mindenféle erdőüzemi és műszaki
cikkekét a legutányosabban!!

A népszövetség

Páris, Antonescut, a társ kapcsolata az ügyben a kérdést tárgya Magyarorszá ság által kés ltitikai kérdé s Titulescu lon

Az alb s végül a ké Az ülést vez a tárgyalásó ügyet érintő népszövetség jugszláv és tarti ülést, h kapcsolatos nagyon izga erősen dolgo elnyulására hnap nap plenk nak elegend határozni.

Kállay podott az a tőjével abba teljesítését terhek lény

Az ang

Londó tározta, h alakításra s iőbbi ellenz kormánykép hogy igen a munkásp felborításán kötne Fran biztosításár meg Canne Londó hajtó bizot társra utasi zást koalico fogja venn terek egyel Londó nem fogja szöbön álló válmügyi j azoknak a lyeket a b lem fejlesz

B

Buka fia távirat hirt közlik találkozik rálnyéval. zasságának rint, Ilea venni. A ezt a te gária belép

Ujabb hír

Buk verul“ sze határozott Averescu-lyet aligha getoianu illetve me Averescut így kény s alakulás n lenlegi hi munkatárs A p Argetoian kötétt má ligálta Ar ként meg a Margi folynának.

A nemzet

Buk tanács teg niszteriun toianu és ülésen a javaslatla lament el

Képek a nagy ortodox kongresszusról

(Nagyvárad, december 13. Az Uj Kelet munkatársától.) H. G. Wells időgépét ezuttal a nagyvárad gyors helyettesíti. Hip-hop, néhány órai ut és megérkezünk Nagyváradra, hol két napon át országos kongresszusát tartja Erdély ortodoxiája. A messzeség, melyet vonatunk befutott, nem a tér, hanem az idő távolsága: vissza az elmúlt évszázadok idejébe, vissza a régi gettóba, hogy — magunkat keressük és megtaláljuk ott azt a régi, ősi valakit, kit új idők és új sorsok formáltak át. Mert az igaz és hű fiú zsidó szívvel szemlélődő számára a nagyvárad ortodox kongresszus ez volt: találkozás rég elmúlt magunkkal.

Kedden délelőtt tizenegyor kezdődött a kongresszus, de már órákkal azelőtt összegyűltek a delegátusok: a laikusok és a rabbik egyaránt. És különösen a rabbik. Előbb Teitelbaum máramaroszigeti főrabbi jön; egész kíséret veszi körül. A tisztelők nagy serege követi Brach Sault is, a „kruler ruf“-ot, aki valóban az erdélyi chasid zsidóság irányítója. És azután sorra jönnek a többiek; a somlóer rut, kit egyik legnagyobb talmudtudósnak tartanak, a szatmarer ruf és a többiek, kiket az összegyűltek mind ismernek s mindegyike szinte fogalom az erdélyi zsidóság körében. Határtalan mély tisztelet veszi körül az entradami rebbet, aki nyolcvan évének minden csendes, mély életbölcsejét hozza a kongresszusra. Hatalmas, imponáló szépségű megjelenés a visósi rabbi, aki a vizsnici híres rabbidinasztia sarja. Mellettük azután egész sereg kaftános, bársonykalapos ortodox pap, akinek szinte mindegyikéről tud a közönség valami érdekességet:

— Ez a rebe Zürichben tanult, doktorátusa van, de nem használja s csak a talmudnak él.
— A margitai ruf már husz éve nem aludt ágyban. Éjjel — péntek kivételével — le se vetkőzödik, úgy dől le egy ócska pamlagra, hogy még hajnali pirkadás előtt újra a szent könyvei mellett ülhesen.
— Ez a ruf, ha este vándorkoldus állít be hozzá, a saját ágyába tekteti, ő pedig földön alszik.

A hívők így szövik körül a jótettek és a tudás koszorújával a rabbikat, kiknek ruhája szegélyét is áhitattal érintik meg.

Nincs miért eltagadni: a nagyvárad kongresszus jellegét ez a rabbitábor adta meg. Valami sértetlenül, épen megmaradt. Talán a XIV-ik századból, talán még régebből. A szemekből kiölte a sok szent irás apró betűje az élet izzó hevét: csupa gyermeki szem néz szembe velünk, de kutatóan, naivan. Mintha idegen volna e szemek számára minden arc, melyet beretva éle ért. Mintha idegen volna a szembenéző szem, melynek tükrében idegen kulturák betűje állt össze idegen tanok tanítására. Mi önmagunkat kerestük bennük, önmagunkat, akik voltunk, a komprimált, az ősi zsidóságot, melyet idők és népek ezekbe az érintetlen lelkekbe préselt össze. És így találtuk meg magunkat, még abban a fanatikus hitben is, mely elvet minden iskolát, idegen kulturát, közösséget. De ők — szomorú ez — nem látják, nem akarják látni bennünk még csak kis részét sem annak az egésznek, mely öbennük oly erős, hogy évszázadokkal dacol, a technika haladásával és az emberi gondolkodás új hódításaival. Ezért csak egyoldalú az a zsidó közösség, mely olyan meghatottan és olyan szeretettel itta a szavukat, gesztusait, egy tömegben valóságuk idők forgását csufoló egységét.

Ezért döböntött mindenki szívében a „kruler ruf“ beszéde, mely a kongresszus legérdekesebb eseménye volt:

— Nem kell iskola nekünk, ne adjatok pénzt reá, nem kellene nekünk orvosok és ügyvédek, újságírók és mindenféle doktorok... Csak az ortodoxia kell.

Halálos mérge e kifakadás minden betűje, — tudjuk — ártalmas zsidó népünket lemorzsoló hit, mely így akarja elzárni a világtól, örök és merev falu gettót akar emelni... De milyen mélysége volt e szónak s milyen fájdalom viharzott és rázta a vézna testet, amikor feljajdult.

— Sok, nagyon sok a mi szenvedésünk. S most, három év óta annyi, hogy beszélni se tudnánk róla a kormány kiküldötté előtt. De jönnie kell a megváltásnak. Hetven jóslatot kaptunk a galut idejére. Hatvankilenc beteljesedett, a hetvenedik *Erec Jisrael!*

Kétezer év szenvedése sirt fel e szavakban. Kétezer év minden keserősége fújtotta a torokt és gyűjtött könnyet a gyermeki szelid szemekbe. És kétezer év vágyódása, a tizennyolcszoros áldás vágya ujongott és áhitott e szóban *Erec Jisrael.*

Brach Saul szavai — valljuk be — mindenkint megindítottak. A szívekben régi melódiák zsongtak, az ész azonban ridegen mérlegelte: ártalmas és kiszámíthatatlanul veszélyes hatású volt ez a beszéd, mely ép a mély és nemes fanatizmus fascinááló erejével hirdeti: nem kell iskola, nem kell kultúra!

Voltak a kongresszusnak ünnepies, de voltak viharos, kicsinyes és voltak derős percek is. Az ellenzék vezérszónoka Schwartz Jakab volt, aki szellemességével bizony nem egyszer ragadta el a „másik“ tábor is. Mikor két napos, éjjeles tanácskozás drága eredményét a papi tanács váratlanul felborította, Schwartz súlyos szavakkal kelt ki ez ellen. A legélesebb hangulatban azonban egyszerre odafordul a „kruler ruf“ Brach Saulhoz:

— Nem fogjuk túrni, hogy *brachiummal* akarják ránkényszeríteni az akarataikat.

Ez volt a kongresszus egyetlen szójátéka; ez azonban teljes sikert aratott, mert egy kitörni készülő vihart fordított el.

A kongresszus másik szónoka Rosenfeld Salamon dr. volt, a szászrégeni rasekol. Megrandító szavakkal mutatott rá, hogy az a kéz, melyet a „balbatem“-ek nyujtanak, becsületes, jó zsidó kéz: nem szabad félrelökni. A beszéd nagyon tetszett s különösen amikor megtudták, hogy dr. Rosenfeld szigoruan vallásos ember.

A jelölő bizottságban öt ajánlották a világi tagok sorába. Semmi kifogás nem volt ellene, még a „kruler ruf“ is dicsérte. Egyszerre azonban felláll az egyik kis falusi ruf és odaveti:

— Er is aber e dokter!

Ez hatott. Rosenfeldet nem választották be. A kongresszus teljes harmóniában ért véget. A legnagyobb eredmény talán: el van feledve a mult és el minden *isszer*. A mi számunkra is békeséges és megértő tanulság volt így megismerni azt az ortodoxiát, melynek lelkébe némán él a hetvenedik jóslat beváltása, melynek teljesedéséért tenni sem akarnak semmit, mert bizton beteljesedik: *Erec Jisrael.*

Mi pedig e mélytüzű hit melegében hadd égecsük ki azokat a téglákat, melyekből házak épülnek *Erec Jisraelben* és higgyük azt, hogy ez a fanatikus hit teszi termőbbé azokat a kalászatokat, melyek magját a mi dolgok chalucaink és kolonistáink vetették el.

Székely Béla.

Miért nem repült Amundsen az északi sarkra?

A Maud-gőzös viszontagságos útja. Tavasszal kísérik meg a felszállást

(Berlin, december 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Spitzbergák szikratávíró állomása a „Times“ krisztianiai tudósítója szerint két rádió jelentést fogott fel Wisting kapitánytól, aki tudvalevőleg Amundsen expedíciós gőzöst, a Maudot, vezeteti. Ő vállalkozott az elmúlt nyáron rá, hogy az északi sark jégöblébe behatol a gőzössel és feljut abba a régióba, ahonnan repülőgépen el lehet jutni az északi sarkra.

Wisting jelentései június végéről és október végéről származnak. Tartalmuk, hogy a gőzös az északi sark nyarát általában kedvező körülmények között töltötte és tekintettel a tenger kedvező áramlataira, feljutott hetvenhat fok és tizenhat pernyi északi szélességre. Az ősz kezdetén azonban hirtelen hatalmas északnyugati vihar keletkezett, amely a hajót majdnem hetvenöt fokig kergette vissza délfelé.

A Maud egyébként is bajban volt, mert a nagy hidegek, a folytonos köd és az egymásra tornyosuló jégtömbök a tudományos munkásságot nagyban hátráltatták. Június ötödik és tizenkettedik napja kedvezőnek mutatkozott a felszállásra és e két napon Amundsen a hajó fedélzetéről repülőgépen akart az északi sarkra jutni. Alig emelkedett azonban a repülőgép néhány méterre, amikor az iránytű megbiznátatlannak mutatkozott és a bentülők észrevették, hogy képtelenség lesz tájékozódni és ha a Maudtól eltávolodna, nem tudnak visszatérni a hajóra. Elhatározták tehát, hogy olyan napot választanak, amikor iránytű nélkül is tájékozódni tudnak.

Június huszonkettedike lett volna az a nap, amikor ezt a tervüket végre akarták hajtani. Akkor azonban technikai okok miatt nem lehetett a fedélzetről felszállni, a Maud legénysége tehát a jégmezőn csinált helyet a repülőgépnek. A jég tükre hirtelen repedést kapott. Egy másik helyre vitték a gépet, de felszállás előtt a repülőgép vízre jutott és annyira megsérült, hogy nem lehetett vele felszállani.

Julius tizenhatodikán ismét szép időjárás volt. Ekkor felszállt ugyan a repülőgép, de defektus miatt ismét le kellett szállania. Minthogy kényszerülve voltak jéghegyre leszállani, a gép súlyos sérüléseket szenvedett és kis hűje, hogy Amundsen és a repülőgép utasai meg nem sérültek. A gép olyan állapotban van, hogy Amundsen csak tavaszra lesz abban a helyzetben, hogy ismét felszálljon. Közben a Maud jég között fogja eltölteni a téli hónapokat.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

W. József, *Vulkán*. Eddigi leveleit átadtuk egy szakorvosnak, aki azonban még nem közölte velünk a véleményét.

M. Mordecháj, *Máramarosziget*. Megnyugtattuk, hogy nincs oka aggodalomra. A harmincezer lejes ügyre vonatkozó dokumentumokat küldje be nekünk, mert csak így foglalkozhatunk az esettel.

H. H. H. *Felsővisó*. A közlemény már megjelent. További tudósításait szívesen fogadjuk, ha levelben küldi. Tiszteletpéldányt azonban a kiadóhivatal csak abban az esetben küldhet, ha a tudósítás beválik. Zsidó hírekben kívül kérünk értesítést közgazdasági és minden más eseményekről is. Tessék megpróbálni előfizetőket és hirdetőket is szerezni az Uj Keletnek s esetekben biztosítani tudjuk a tiszteletpéldányt.

I. L. *Nagyenyed*. Ha műasztalossá akarja magát kiképezni, iratkozzék be például a kolozsvári felsőipari szakiskolába. Hasonló intézetek vannak Budapesten és Debrecenben is.

Ch. D. S. *Aiad*. 1. A legjobb tudósánatóriumok a svájci Davosban vannak, de ott nagyon drága. Az ausztriaiak közül a Semmeringet, más külföldi helyek közül pedig az egyiptomi Kairót keresik fel leginkább. 2. Az utlevélhez szükséges erkölcsi bizonyítványt legutóbbi lakhelyén, tehát az enyedi városházán kell kérnie, ha legalább már fél éve a városban lakik és román állampolgár. Orvosi bizonyítványra okvetlenül kiadják.

N. István, *Lugos*. Palesztinában van jövője az ecetszeszgyártásnak. Egy gyárat olcsón át is vehet azonnal. Bővebb felvilágosításért forduljon az Erdélyrészi Palesztinahivatalhoz (Cluj, Calea Regele Ferdinand 48).

L. L. H. Csak azt olvashatta az Uj Keletben, a közoktatásügyi miniszter csak megígérte, hogy mentesíteni fogja az állami iskolákba járó zsidó tanulókat a szombati irás alól, de minden sürgetés ellenére a rendelet még nem jött meg.

Devizák	Erdélyi pénzpiac december 13-án						Kolozsvárt fizettek 100 lejért
	A kolozsvári clearing-iroda jelentése						
	Temesvár	Brassó	Arad	Nagyvárad	M.-Vshely	N.-Szeben	
Zürich	3425—15	3440—25	3425—10	3430—20	3435—25	3440—25	290—292
Newyork	196 ¹ / ₂ —196 ¹ / ₂	197 ¹ / ₂ —96	196 ¹ / ₂ —95	197—96	197 ¹ / ₂ —96 ¹ / ₂	197 ¹ / ₂ —96	05100—05300
London	—	864—58	—	—	—	—	0119—01110
Páris	—	1055—50	—	1060—50	—	1055—50	1045—1055
Milano	—	—	860—55	—	—	—	855—860
Prága	—	578—74	—	575—70	576—73	—	1680—1695
Belf. m. k.	170	—	170	171	—	—	16500—17500
Külf. m. k.	—	—	—	—	—	—	8800—9000
Belgrád	—	—	—	—	—	—	4255—4260
Varsó	—	—	—	—	—	—	—
Bécs	361—64	—	—	361—64	360—62	—	36000—36400

Az Uj Kelet Felelős... Az Uj Kelet Előfizetési fel...

lentik: A hogy Mu volt egy tény hit E törzsn a Mussol tevésk, ha arabokna

ért. A n ferenciáj tük azo amerikai ságok a munkájál kivette a lejjel jár jelentős adottált

hallgatá raly ma követét országnak vetségi t teremben ben, Ká Misu udv és az ege nyujtva kifejezést még erős választ. gatáson f

zottságo írja, hogy nevezi a amely els ben fogja

Egynapos virradó é lomban E pontjain, és a Pap nehány je csak a R mann-mul tagu társ mennyien voltak fel hogy az akart mer taluazták a tulajdon leverte a rendezésn székeket, lyek töm meghaladj elősítő re elfogni, m állított fia a központ

pesten. I dasági pá a kormány melyben jutni, szat párt nem tézkedik. A ler, Hegy rülbelül h kában erő augurálni. mogatni fo letes prog gróf Zichy kérdésebbe deni és m az ország gramján h — E vár, Lőb D értesítés he

KÖZGAZDASÁG

A Banca Nationala aranyat vásárol. Bukarestből jelentik: Az „Adeverul” írja: A Banca Nationala megkezdte az arany összevásárlását. A vételt világgiazi áron eszközli a bank, amelynek vezetősége azt hiszi, hogy ezzel megoldja a romániai aranybányákban termelt arany értékesítésének problémáját is és egyúttal növeli aranyfedezetét, amivel a lej megfelelő emelkedését fogja előidézni. A bank deflációs politikája a lej emelkedésével kapcsolatban ilyen módon igazolva lesz.

A mai valutapiac

A lej Zürichben változatlan. Bukarest délfelé mindenféle valutában eladó volt magas áron. A forgalom elég élénk volt, nagyobb kötések azonban nem bonyolítottak le. Az árak a mai napon a következők: osztrák korona 360—363, belföldi magyar korona 170—172, cseh korona 570—572, svájci frank 34.35—34.40, francia frank 10.55—10.60, dollár 196—197, font sterling 858—865, olasz lira 8.56—8.60, dinár 2.30—2.40.

Valutapiac december 13-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1051, London 862, Newyork 197, Róma 868, Zürich 34.25, Prága 578, Bécs 28, Budapest 110, Varsó 70.

Bukarest. Valuták: Napoleon 740, márka —, leva 145, török lira 108, font sterling 860, francia frank 10.85, svájci frank 36.00, olasz lira 880, drachma 370, dinár 215, dollár 200, lengyel márka 55, osztr. korona 28, magyar korona 65, cseh korona 570.

Zürich. Nyitás—Zárás: Newyork 573—573.75, London 2511—2505, Páris 30.55—30.35, Milano 2492.5—2492.5, Prága 1675—

1675, Budapest 302.5—300, Belgrád 647.5—650, Bukarest 292.50—295, Varsó —, Bécs 80⁵/_s—80⁵/_s, Berlin 135—140.

Magyarország hagymaexportja. Budapestről jelentik: Ezidén Makó vidéken megközelítően 5—6000 vagon hagyma termelt. Az ország hagymaexportja meglehetősen kedvezően alakul, mivel november végéig már 1500 vagon exportáltak. Ebből Ausztria 492 vagonnal, Németország és Anglia egyenként 314 vagonnal vettek át. Nagyobb mennyiségeket exportáltak ezenkívül még Csehszlovákiába, Svájcba, Hollandiába, Olaszországba, Franciaországba és az Egyesült-Államokba.

Az osztrákok a dunai államok pénzügyeinek hegemoniájára törekcsenek. Bécsből jelentik: Itteni tőzsdei körök szerint az amszterdami, párisi és zürichi devizapiacokon az utóbbi hetekben ismét nagy kereslet észlelhető az osztrák korona iránt. Ezt a keresletet bécsi tőzsdei körök azzal magyarázzák, hogy a bécsi tőzsdén rövidesen ismét nagyarányú külföldi vásárlások várhatók. A külföldi kapitalisták a bécsi pénzügyet már eddig is valóságos elárasztották kölcsönajánlataikkal. Az osztrák pénzügyvilág erre való tekintettel lassanként meg akarja szerezni az összes dunai államok pénzügyeinek feletti hegemoniát. Ennek érdekében a külföldi hitelekkel támogatott osztrák tőke a legközelebb nagyszabású vásárlásokat fog eszközölni Prágában, Budapesten és Zágrábban, sőt — egyes hírek szerint — Bukarestben is.

Oroszország részvesz a bécsi mintavásáron. Bécsből jelentik: A jövő év március 9—15. között tartandó bécsi mintavásáron az eddigi jelek szerint legalább kétszerannyi kiállító fog résztvenni, mint az 1923-i őszi vásáron. Erre a kilátásra az árumintavásár területét kibővítették és új épületeket emeltek. Eddig különösen a textil

és gépipari szakma van élénken képviselve a bejelentett cégek között és tiz állam kereskedői jelentették részvételüket az árumintavásáron. Különös érdekességet kölcsönöz a vásárnak, hogy Oroszország külön pavillonnal fog a kiállításon szerepelni.

Az Arad-csanádi vasut ügye. Bukarestből jelentik: A jövő év januárjában a magánvasutak főigazgatósága újra tárgyalni fogja az Arad-csanádi vasutak ügyét, amelyeknek egy része Magyarországra esik s amelyek földrajzi helyzetüknél fogva különös fontossággal bírnak. Meg fognak tárgyalni minden kérdést az állami kezelésre vonatkozólag és rendezni fogják az összes részvényesek jogi helyzetét.

SPORT

Bécsi sporteredmények. Hakoah—Wienna 1:1. Az eredmény csak az első féldőre vonatkozik, melyben inkább a döblingiek voltak fölényben. A féldő végén Komar bíró, mikor el akarta hagyni a pályát, olyan szerencsétlenül botlott meg, hogy lábát törte. Ezért a játékot barátságos jelleggel Braun szükségbíró vezette tovább. A második féldőben a Wienna még három, a Hakoah egy gólt rugott. A másik bajnoki mérkőzés, az *Amateure—Ostmark 6:1 (3:0)* volt, melyet a lilaingesek tölényesen nyertek. A gólokat Wieser, Swatosch és Schaffer rugták párosával. Bíró volt Retschury. A többi mérkőzés barátságos volt. Hertha—Slovan 2:1, Wacker—Simmering 0:0, Wacker—Slovan 1:0, Hertha—Simmering 1:1. A körmérkőzés győztese a Hertha. Floridsdorf—WAF 4:1, Red Star—Bewegung XX. 3:0, Ostmark—Donaustadt 1:1, Vorwärts—Gersthof 2:0.

Egyéb külföldi eredmények. Angliában a vezető egyesületek győztek az egész vonalon. Bolton Wanderers—Westham United 1:0 eredményű mérkőzése az egyetlen szenzáció. Westbromwich Albion—Tottenham 1:0, Notts Country—Manchester City 2:1, Newcastle United—Burnley 2:0, Aston Villa—Middlesborough 2:0, Sheffield United—Liverpool 3:2, Huddersfield Town—Sunderland 3:2, Preston North End—Chelsen 2:1, Cardiff City—Notts Forest 4:1, Blackburn Rovers—Woolwich Arsenal 3:0, Everton—Birmingham 1:0. **Svájcban** a legutóbbi mérkőzések a következő eredményekkel végződtek: Étoile Carouge—Cantonal Neuchatel 4:3, Lausanne—Chand fonels 3:1, Basel—Bern 2:1, Concordia—Aarau 2:1, Young boys—Old boys 3:2, Grashopper—Lugano 2:1, Brühl—Blue Star 6:0. **Törökországban** a vendégcsereplő brünni Moravska Slavia 3:2 arányban kapott ki a görög csapatától, míg a Galata Serail-lal 2:2 arányban végzett. **Németországban** csak két városhól ismerjük az eredményeket Hamburgban a HSV—Viktória 4:0 arányban végződött. A nürnbergi mérkőzések: FC Nürnberg—1860 München TV 1:0, Fürth—müncheni Bayern 2:1, augsburgi Schwaben—müncheni Wacker 5:2, stuttgarti Kickers—karlsruhei Fönix 4:1. **Spanyolországban** nagy feltűnést keltett a vendégcsereplő Szombathelyi AK 1:1 arányú küzdelme a barcelonai Európától. A bajnokságban vezető FC Barcelona 5:2 arányú veresége a Bilbaotól szintén meglepetés. Madridban a Gimnastice 2:1-re győzött az AC Madrid ellen.

TUNGSRAM
ist die beste Glühlampe

VÁSÁROLJON A TERMELŐNÉL!

EREDETI GYÁRI ÁRAK!

GYAPJUIPAR R.-T.

SAJÁT GYÁRTMÁNYU GYAPJUSZÖVETEK.

CLUJ, CALEA VICTORIEI 24.

OSRAM NITRA

OSRAM NITRA

A látóképességet és sebességet fokozza a bő világitás

OSRAM
felirást kell a villanykörteknél látnunk

SZÍNHÁZ ~ MŰVÉSZET

A ROMÁN OPERA HETI MŰSORA

Péntek: Parasztsbeesület, Bajazzók

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Péntek: A hazajáró lélek.
Szombat délután: A trónörökös.
Este: Három a kislány.
Vasárnap d. e. fél 11 órakor: Téli ballada.
Délután 3 órakor: Tatárjárás.
Este 8 órakor: A falu rossza.
Hétfő: A tanító ur.

MOZGÓK MŰSORA

Péntek, december 14.

Select-Mozgó: A szerelem áldozata. Rendkívül érdekes szerelmi dráma 5 felvonásban. Főszerepben Lucy Dorain és Alfonz Frieland. Nagyon szimpatikus tárgyú film.

Uránia-Mozgó: A kegyetlen banditák. Nagystílusú detektívdráma 6 felvonásban. Főszerepben a páratlan Sturt Webbs, legizgalmasabb detektívdrámák egyike.

Apolló-Mozgó: Nosferatu vagy A borzalmas szimfóniája. Fantasztikus és titokzatos dráma Dracula izgalmas regénye nyomán 5 felvonásban. Főszerepben Max Schveck, legdöbbentesebb film. Csak erős idegzetűeknek.

Ha művészi kivétel

Butort, zongorát

Marosvásárhelyre SZÉKELY ÉS RÉTI ERDELYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermék és zongorák furnárszükségleteiket legelőcsőbban itt szereztetik be

Irodalmi szenzáció!

Lebőlcsező olvasmány!

Sas László fantasztikus regénye VIVIANNA

Démonok, tébolyultak és halálhordozók
Egy kötetnek ára 35 lej

Kapható a Pallas Hirlapterjesztőnél. Amatőr-példányok díszes kötésben 100- és 150-lei áron az Uj Kelet könyvosztályában.

Valutát és Devizát

a legelőcsőbban ad, a legmagasabb áron vesz a Kereskedelmi Hitelintézet Kolozsvár, Főtér 20. Telefon 40 és 229

אגודה כשר אגודה כשר Szalámi

és mindennemű felvágottak a legelőcsőbb napi áron és naponta frissen vágott liba és frissen szűrt libaszír kapható: **Lebovics szalámigyár** Cluj, Str. G. Baritiu (Malom-u.) 8. sz. Árjegyzék és אגודה כשר kívánatra ingyen

DURA

temesvári elemgyár összes gyártmányai állandóan raktáron gyári áron

VADÁSZ & COMP.

MŰSZAKI VÁLLALAT

Str. TudorVladimirescu (Mikes Kelemen-u.) 11
Telefon 3-84

Modern fürdőszoba, mosdó, klozet és egyéb vízvezetéki berendezések

Villamos vasalók, főzőedények, égők és mindennemű elektrotechnikai cikkek

Szerelések és javítások eszközlése garancia mellett

Selyemernyők és drótformák állandó nagy raktára

Modernül berendezett javítóműhely

Üzlet:

Str. Universitatii (v. Egyetem-utca) 2. szám
Telefon 2-14

Comunitatea Israelită Ortodoxă Autonomă Bistrița. No. 262/1923.

Figyelmeztetés

Tudomásunkra jutott, hogy nekünk ismeretlen egyének hamis bizonyítványok alapján a helybeli Talmudóra-Egyület nevében és javára könyöradományokat gyűjtenek.

Mint hogy hitközségünk összes intézményeit saját erejéből tartja fenn és könyöradományok gyűjtésével sem hitközségünk, sem a Talmudóra vezetősége senkit meg nem bízott, kérjük a tisztelt közönséget a nyilvánvaló csalókat ártalmatlanná tenni és bennünket erről értesíteni szíveskedjék.

Bistrița, 1923, dec. hó 10-én.

Klein Kávid hitk. jegyző

Elnök távollétében: Moses Scherf hitk. pénztárnok

Cipőire tétessen

BERSON-GUMMITALPAT

és meg fog győződni, hogy ez kellemes viselet. Azonkívül a Berson-gummitalpat jóval olcsóbb, mint a bőrtalpat, tehát ennek viselése nagy megtakarítást jelent. A cipőkészítőtől követelje azonban a szakaszert alkalmazást ezen gummitalpatnak a hozzávaló Berson-cementtel.

Előírásos

hitelesített űrmértékeket gyárt

GRÜNWARD JAKAB

bádogáruüzeme, Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul (Széchenyi-t.) 13

Telefon-sz. 81. **LÁDAGYÁR** Fióküzlet Egeren

Mindennemű ládákat és fadobozokat összeszerelnek és az elszedett részekben megrendelésre azonnal készíti és szállítja a legelőcsőbb napi áron

Sajovics és Lebovits faterkedés és ládagyár Cluj, Strada Cernauti (volt Kajántól-ut) 1 szám

„SIRPINOL“

Legjobb szer a légzőszervek megbetegedése ellen. Ugymint: Tüdő- és hörgőhurut, köhögés, számarkőhögés és tuberkulózis ellen. Mindenkinek kerje házi orvosát, hogy „Sirpinol“-t rendeljen!

Kapható minden gyógyszerárban!

Készíti: Mera Viktor „Fehér Kereszt“ gyógyszer-tára Reghinul-Sásesc

Benzinmotor 6-14 HP Preciós esztergapad

és az aradi „ASTRA“ motorgyár bármely gyártmánya állandóan raktáron gyári áron

EMIL BLAGA, CLUJ

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 18. szám
Telefon interurban 2-13 * Sürgőny.: Juvare, Cluj

Ékszerárugyártás, nagykereskedés

Fogászati arany és farrasztó * Arany, ezüst és platina-beváltás Klenze és Schwarzwaldi órákban, valamint kincszeti tárgyakban nagy lerakat. **Csak viszontelárústóknak!**

GOERZ

ROLL-TENAX

Kamrák, objektívek, tekercsfilm, filmpakkt, lemezek, lá tesővek
Képes árjegyzéket ingyen, bérmentve küld!

I. B. Gibson vezérképviselő Bucuresti, Str. Sevastopol 13

PÉNZT

takarít meg, ha

Bata cipőt visel,

mert legtartósabb és legelőcsőbb

Női egész bagaria cipő	390-től
Női félcipő	340-től
Férfi egész cipő	540-től
Fiucipő	240-től
Bársony kivágott cipők ára lei	310-től

Gyári lerakat: Cluj, Főtér 9.

Eredeti gyári árak!

APROHIRDETÉSEK

Aprohirdetéseket egyszeri közlési díja szavanként 2 lei. Legnagyobb betűvel szedett szavak 3 lei. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 20 lei. Jellegű hirdetésekre semmiféle felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lei 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Tökmagot, gyógynövényeket és hüvelyeseket vásárol mintázott ajánlat alapján Fischer Sándor Timisoara, Str. Trei Crai 6. 6571

Posztó szakmában teljes jártassággal bíró önálló kereskedő segédetazonnali belépésre keresek. Ajánlatok Grünfeld Henrik posztókereskedő Satu-Mare. 6602

Perfekt gyors és gépirónó azonnali belépésre kerestetik

nagyobb iparvállalathoz. Románul, németül tudók előnyben részesülnek, írásbeli ajánlatok a Lloyd Express hirdetési vállalatához, Szentegyház-utca 4. sz. nyújtandók be. 1457

Lánczet M. fia fűszer-nagykereskedés Marosvásárhely keres nagyszámmal vevői látogatására elsőrangú komoly, agilis utazót fixfizetéssel és percenttel. 6605

Eladók: 3 lóerős elektromotor, új kerékpár, férfiföltönynek való finom sötétkék szövet teljes hozzávalóval. Cluj, Str. Pata 114. szám.

Pályázat

A petrosényi aut. orth. izr. hitközség egy előmádkozó-metsző állásra ezennel pályázatot hirdet. Pályázótól megkivántatik, hogy **ישׁוּב מִיְרֵיחוֹ** és **ישׁוּב מִיְרֵיחוֹ** legyen valamint 3 elismert orth. rabbitol nyert **קבלות** birjon.

Fizetés megegyezés szerint. Az utiköltség csak a megbívtatnak térítettik meg. Pályázatok alóírott élnökséghez küldendők be.

Petrosény 1923. december 6-án

Dr Schäffer Herman hitk. elnök

Aut. Orth. Izr. Hitk. (Régi Hitk.) (Nagykároly). No. 243/1923.

Pályázat

A Careii-Mari-i (nagykárolyi) aut. orth. izr. hitközség (régi hitk.) ezennel pályázatot hirdet távozás folytán megüresedett kántor-metszői állásra. A megfelelő orthodox minősítéssel rendelkezők és eddig orth. hitközségekben működött pályázók felkéretnek pályázataik azonnali benyújtására koruk és családi viszonyaik és eddigi működésük megjelölésével. Fizetés megállapodás szerint és lakás.

Pályázatok Schönfeld Lázár főrabbi címére küldendők.

Careii-Mari (Nagykároly), 1923 dec. 10.

Rieszenbach Mór hitk. jegyző Weisz Lajos hitk. elnök

Emil Blaga autóraktára Cluj **Kívánatra árjegyzékkel szolgál**

Tömör-gumik teherautókra minden méretben kaphatók

Mégis csak legjobb a késnélküli borotváló por, amely az ország legrégebb gyártmánya mely most ujonnan átpreparálva,

az arcot nem marja és kellemes hatást hagy utána

„RASOL IDEAL“

Kapható 1/4, 1/2 kg. szép kiviteli csomagolásban. 5 kg. vétel franco-franco lei 130.—, kisebb mennyiségben lei 30.— kgkint. Óvakodjunk az ártalmas utanzatokról. Csak az „Ideal“ felirásu valódi

Reszling József fodrász
Cluj, Calea Regele Ferdinand 30.

„Barzel“ Cluj-Kolozsvár, Piata M. Vit. 13
Fierarie 1480 Vasúzet Telefon 10-49.

Kisvasuti apróanyagot és „S“ talpfakapcsokat

raktárról szállítok

Hoffmann Sándor gépészmérnök gépműhelye Cluj-Kolozsvár, Székely-ut 2. szám alatt

Sándor Ágoston Utoda

c é g n é l b é k e b e l i n ő i é s f é r f i

bőrkeztük újra kaphatók

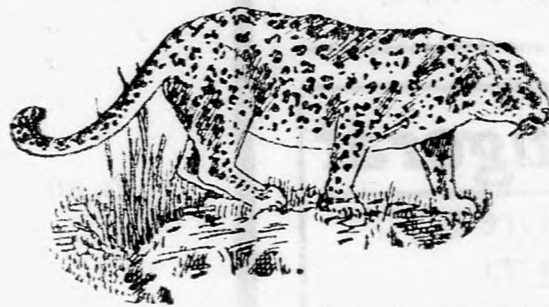
Férfidivatkülönlegességek! Férfi fehérneműket

mérték után vállalunk

Férfi francia „French“-ing 270 lej, valódi Pichler-kalap 300 lej

Izrael & Co. Cal. Victoriei 2

Karácsonyi és ujévi árainkból 15% kedvezményt adunk!

Karácsonyi és ujévi árainkból 15% kedvezményt adunk!

Magas kalóriájú sziléziai szalonszenet és speciális mosott kovácsszenet

valamint belföldi közepkalóriájú szeneket azonnal szállít üzemek és szénnagykereskedők részére

FERROCARBON

SZÉNKERESKEDELMI TÁRSASÁG TIMIȘOARA, AGRÁRPALOTA, TELEFONSZ.: 9.

Sziléziai és belföldi bányák kizárólagos képviselői.

Fiók: Cluj, C. Reg. Ferdinand 70

Expozitúra: Petroseni, Kattowitz

Meglepő olcsó árak!
December 1-től dec. 15-ig
15% engedmény!

HA

Meglepő olcsó árak!
December 1-től dec. 15-ig
15% engedmény!

jó, olcsó, szép és praktikus karácsonyi ajándékot akar venni, úgy vásároljon Heliosnál, Főtér 7.

Mindennemű kötöttáru, kabát, jumper, női és férfi mellény, női és gyermekruhák, sálak, sapkák stb. Az előirt gyári árakból

15% engedmény

15% engedmény

HERCULES barna duplamaláta TÁPSÖR

december 15-től kezdve ismét mindenütt állandóan kapható, akárcsak a közkedvelt világos

„MONOSTOR“-sör

Ajánljuk: Krémlikörkülönlegességeinket, rumokat, cognacot, seprő-, szilva- és törkölypálinkákat, szeszfinomítványt, eredeti erdélyi asztali-, peccsenye- és csemegeborainkat.

Czell Frigyes és Fiai Dr. Czell Vilmos-csoport

sörfőzde, likőr- és rumgyár és borszárműhelyek

Cluj-Kolozsvár

Telefonszám: 78

Interurban: 12-31

SZERKESZTŐSÉG. HIVATAL ÉS NYOMDA
Cluj-Kolozsvár, Str. L. Pop, (Brassay-utca)
Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — Zs. N. Sz.
A kéziratok kizárólag szerkesztőségnek szolgálnak. Kéziratok adunk vissza

Cluj-Kolozsvár

Dere

Ha fatalista hatások: a természet vénye tört utat a kalásiban. Sohasem föld egyszerre beal rá, akkor kezd igazsága ez a természet csak a fizikai világban is. Már világra ráborul a globuszon a szal alkonyult, de imé másik felén a ha elosztatni a vilá bármilyen legyen is a nikája, a világos az a tény vigasz európai éjszakában dog virradásra, ha mézet örök körfo nak is elkövetkez

Egészen me kormányra kerül sem. A nagyobb akarta, nem ak mas birodalom ü akár később ve meg van peccsétel a peccsétel a mur a politikai kaland lemben vett for sem voltak, a bél irányát s ha egy muló hangulatok ság mélységes m Az angol politiká ság jellemezte és jól munkásság p választásokból a ez valóban azt nak döntő része seivel. Viszont hogy az angol m ban különbözik a nak neveznek kommunizmussal. demokráciáját ak szüntetni a tern gokat és békét a mérsékelt és iga tosítéka annak, h nemhogy csökken munkásság befoly komoly felvilágos eredménye a mos politikai mesterfo változtatni.

Az angol feladatok elől, an egyszerre a vállá szerint már m amelynek alapján az ország kormá arra is, hogy sikk párt támogatását nak főleg külpol Európa ügyeire. előtt követeli máciái elismerés sége lehet en tudják, akik világ gazdasági való normális vis megoldhatja az által a nyugati pességű piac ny nem is lesz eleg Az Oroszországg matikusan fogja feszültségeket, a